

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «КРОСС-КУЛЬТУРНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки

спеціальності (напряму) _____ 073 – Менеджмент _____

спеціалізації _____ Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності _____

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни: формування у майбутніх фахівців теоретичних знань і практичних навичок формування крос-культурної компетентності, поведінкових навичок, необхідних для більш високого рівня соціальної та професійної адаптації в умовах різних культур.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни: вивчення теорії та практики крос-культурного менеджменту, перспектив його впровадження та особливостей застосування у зовнішньоекономічній діяльності в умовах крос-культурного середовища.

1.3. Кількість кредитів – 4.

1.4. Загальна кількість – 120 годин.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни

за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2018-й	2018-й
Семестр	
1 -й	1 -й
Лекції	
16 год.	10 год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	2 год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
66 год.	86 год.
Індивідуальні завдання	
22 год.	

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні **знати:**

- основну термінологію крос-культурного менеджменту
- методологію крос-культурного менеджменту
- специфіку крос-культурного менеджменту

- відмінності крос-культурного менеджменту
- особливості крос-культурного менеджменту
- взаємозв'язок різних культур;
- механізм розвитку культурного шоку
- способи подолання культурного шоку

вміти:

- застосовувати методи крос-культурного аналізу
- інтерпретувати отримані результати
- на основі отриманих результатів приймати компромісні та конструктивні рішення з крос-культурного менеджменту

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Джерела та принципи крос-культурного менеджменту

Тема 1. Крос-культурний менеджмент як інструмент сучасних управлінських технологій

Передумови та наукові засади крос-культурного менеджменту. Термін, поняття та предмет крос-культурного менеджменту. Крос-культурний менеджмент як сучасна управлінська технологія. Міжнародне середовище крос-культурного менеджменту. Завдання та задачі крос-культурного менеджменту. Історія розвитку та становлення крос-культурного менеджменту. Дослідження в сфері крос-культурного менеджменту. Періодизація досліджень. Сучасний стан проблем крос-культурного менеджменту.

Тема 2. Характеристика «комунікації» та «культури», взаємодія культур

Поняття, мета та форми комунікації. Складові комунікації (джерела, зміст, канали масової інформації, аудиторія, ефективність).

Різноманітні визначення культури. Поняття, рівні (Хофстеде) та шари культури (зовнішній, середній, ядро). Субкультура і макрокультурою: визначення, складові та їх взаємозв'язок. Культура як «колективне програмування людського мислення». Взаємодія культур. Рівні взаємодії культур. Види, форми і наслідки взаємодії культур.

Методи вивчення міжкультурних комунікацій (пояснювальний, критичний, функціональний). Критичний та його методи. Використання даних методів на практиці. Основні теорії та аксіоми міжкультурної комунікації.

Тема 3. Типологія та класифікація культур

Тип та типологія культури. Параметри і критерії типології культури. Діахронія та синхронія. Структурна класифікація культури. Галузі, види та типи культури. Світова та національна культура. Класифікація культури за господарчим укладом та ступенем розвитку суспільства (аграрне, індустріальне, постіндустріальне). Форми культури (елітарна, масова, народна).

Типологія організаційних культур. Характеристика основних типів культур. Корпоративна культура: механізм та інструменти. Переваги та недоліки типології культур.

Тема 4. Моделі крос-культурної поведінки та наукові школи

Моделі крос-культурної поведінки при веденні бізнесу. Увага на угоді / Увага на взаєминах. Неформальна та формальна культура. Емоційно експресивні та емоційно стримані культури. Типологія культури С. Ханді. Типологія культури Е. Хола. Типологія культури Р. Льюїса (полі-, моноактивні та реактивні культури). Типологія культури Х. Тріандіс. Типологія Г. Хофстеде: відстань від влади та уникнення невизначеності. Мужність – жіночність. Типологія М. Бурке. Типологія Акоффа. Типологія Т. Дейла і А. Кеннеді. Типологія Ф. Клакхона й Ф.Л. Стротбека. Н. Адлер. Тенденції і суперечності впливу зовнішнього середовища на ведення бізнесу.

Тема 5. Особистість й культура, стереотипи та забобони

Визначення особистості. Концепція базової і модальної особистості Р. Лінтона. Особистість в процесі міжкультурного спілкування. Національний характер. Форми національного характеру. Портрети національних культур.

Умови виникнення стереотипів. Поняття, сутність і відмінності стереотипу і забобону. Види стереотипів та забобонів. Значення стереотипів для міжкультурної комунікації. Користь та негативний вплив стереотипів та забобонів в процесі міжкультурного спілкування. Механізм формування забобонів.

Розділ 2. Міжкультурні бар'єри і конфлікти

Тема 6. Міжкультурні бар'єри і конфлікти

Крос-культурні проблеми й інструменти для їх вирішення. Міжкультурні бар'єри. Види комунікативних бар'єрів в процесі міжкультурного спілкування.

Міжкультурні конфлікти. Причини та теорії виникнення міжкультурних конфліктів. Дослідження теорій міжкультурних конфліктів.

Типи сприйняття міжкультурних відмінностей. Прийняття різноманіття міжкультурних відмінностей. Адаптація та інтеграція до культури.

Культурний шок: визначення, умови та причини виникнення. Форми прояву культурного шоку в процесі освоєння чужої культури. Наслідки пережитого культурного шоку. Механізм розвитку культурного шоку. Етапи та їх характеристика. Фактори, що впливають на процес культурного шоку. Внутрішні та зовнішні фактори впливу на культурний шок.

Тема 7. Організація, лідерство, культура і лінгвістичний аспект в міжкультурній комунікації

Культурне коріння організації та вплив суспільства на міжкультурну комунікацію. Базові потреби. Особисте та колективне лідерство. Менеджмент та лідерство. Культурні цінності. Категорії та класифікація культурних цінностей. Норми спілкування. Традиції, правила, звичаї, обряди, закони, чесноти та ін. Культурні ролі та їх виміри.

Фактори пізнання оточуючого світу. Лінгвістичний аспект міжкультурної комунікації. Проблеми з перекладом інформації.

Стили і типи спілкування. Види спілкування. Вербальні комунікації. Групи (класи) вербальної комунікації. Паравербальна міжкультурна комунікація. Культурна специфіка невербальної комунікації. Проксеміка, хаптика, сенсорика, кінестетика, окулістика, хронеміка. Культурні традиції невербальної поведінки. Роль знання елементів міжкультурної комунікації в процесі особистого спілкування.

Тема 8. Когнітивні процеси і поведінка під час переговорів

Особливості когнітивних процесів в різних культурах. Вплив сприйняття інформації на хід переговорів. Умови досягнення порозуміння при спілкуванні. Комунікативні моделі ділових зустрічей представників різних культур. Уміння слухати співрозмовника. Мова менеджменту. Характеристика мовних відмінностей представників різних національностей при укладанні угод та ведення переговорного процесу. Очікування аудиторії під час презентації. Правила невербальної поведінки в ділових ситуаціях представників різних країн.

Тема 9. Глобалізація менеджменту і українські менеджери

Глобалізація та корпоративна культура. Глобальні компанії та їх менеджери. Крос-культурні аспекти ведення сучасного бізнесу.

Негативні фактори крос-культурної компетентності менеджменту. Рівні компетентності вітчизняних та західних менеджерів. Етапи взаємодії українських співробітників і менеджерів-експатів. Виникнення бар'єрів співробітництва українських та західних менеджерів. Типові моделі поведінки партнерів з різних країн Ричарда Р. Гестеланда. Моделі міжнародного бізнес-протоколу. Двозначні жести. Порівняльна характеристика крос-культурних відмінностей різних країн.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма навчання						заочна форма навчання					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
о	л	п	лаб	інд	ср	о	л	п	лаб	інд	ср	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Джерела та принципи крос-культурного менеджменту												
Разом за розділом 1	50	8	8			32	47	6	1			40
Розділ 2. Міжкультурні бар'єри і конфлікти												
Разом за розділом 2	50	8	8			34	51	4	1			46
Індивідуальне науково-дослідне завдання	22				22		22				22	
Усього годин	120	16	16		22	66	120	10	2		22	86

4. Темі семінарських та практичних занять

№	Назва теми	Кількість годин
---	------------	-----------------

з/п		Очна	Заочна
1.	Тема 1. Крос-культурний менеджмент як інструмент сучасних управлінських технологій	1	
2.	Тема 2. Характеристика «комунікації» та «культури», взаємодія культур	1	
3.	Тема 3. Типологія та класифікація культур	2	
4.	Тема 4. Моделі крос-культурної поведінки та наукові школи	3	1
5.	Тема 5. Особистість й культура, стереотипи та забобони	2	
6.	Тема 6. Міжкультурні бар'єри і конфлікти	2	
7.	Тема 7. Організація, лідерство, культура і лінгвістичний аспект в міжкультурній комунікації	2	
8.	Тема 8. Когнітивні процеси і поведінка під час переговорів	2	1
9.	Тема 9. Глобалізація менеджменту і українські менеджери	1	
	Разом	16	2

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Очна	Заочна
1.	Опрацювання навчального матеріалу (самостійне ознайомлення з допоміжною літературою за списком у робочій програмі дисципліни)	66	86
2.	Виконання індивідуальних завдань: – контрольна робота, передбачена навчальним планом	22	22
	Разом	88	108

6. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

За дисципліною «Крос-культурний менеджмент» передбачені наступні індивідуальні завдання:

- контрольна робота 1С
- дві поточні контрольні роботи.

7. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та семінарських занять і має за мету перевірку рівня знань студентів з певних

лекційних питань навчальної програми та набуття навичок щодо розв'язання ситуаційних та практичних завдань.

Самостійна робота студентів включає виконання контрольної роботи 1С.

Студент вважається допущеним до іспиту, якщо здав дві аудиторні та контрольну роботу 1С.

Підсумковий контроль здійснюється в формі іспиту.

Студент вважається **допущеним до іспиту** на підставі:

- для денної форми навчання – наявності всіх виконаних практичних завдань та двох аудиторних контролів та контрольної роботи 1С.

- для заочної форми навчання – наявності всіх виконаних практичних завдань, аудиторної контрольної роботи та 1С.

8. Схема нарахування балів

для денної форми навчання

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання								Екзамен (залікова робота)	Сума
Розділ 1		Розділ 2		Контрольна робота, передбачена навчальним планом		Індивідуальне завдання	Разом		
T1-2	T3-5	T6-7	T8-9	КР1	КР2	1С	60	40	100
5	5	5	5	10	10	20			

T1, T2 ... – теми розділів.

для заочної форми навчання

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання								Екзамен (залікова робота)	Сума
Розділ 1		Розділ 2		Контрольна робота, передбачена навчальним планом		Індивідуальне завдання	Разом		
T1-2	T3-5	T6-7	T8-9	КР1		1С	60	40	100
	10		10	20		20			

Розподіл балів, які отримують студенти

Форма контролю	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів
Розділ 1. Джерела та принципи крос-культурного менеджменту		
Контрольна робота	10	5
Робота на практичних заняттях:		
— режим виконання	2,5	
— повнота виконання основного завдання	2,5	
— якість виконання завдання	5	
Разом за розділом 1	20	10
Розділ 2. Менеджмент крос-культурного спілкування та взаємодії		
Контрольна робота	10	5

Робота на практичних заняттях:		
— режим виконання	2,5	
— повнота виконання основного завдання	2,5	
— якість виконання завдання	5	
Разом за розділом 2	20	10
Контрольна робота1С*	20	10
зміст	10	5,0
оформлення	3	1,5
режим виконання	2	1,0
захист	5	2,5
Іспит, всього	40	20
тестове завдання	10	5
практичне завдання	10	5
теоретичні запитання	10+10=20	10
Усього годин семестр	100	50

*Робота розглядається за умов антиплагіат не менше 50 %.

Критерії оцінки знань, умінь та практичних навичок при складанні іспиту

Результати складання іспиту оцінюються за **сорокабальною** шкалою

Тестове завдання складається з 10 тестів. Кожна правильна відповідь дає студенту 1 бал. Максимум 10 балів.

Теоретичні та практичні завдання оцінюються за 10-ти бальною шкалою:

10-8 ставиться студенту, який правильно обґрунтовує висновки та надає відповідь з використанням формул, правильних розрахунків та вказує одиниці виміру та графічно представляє результати практичного завдання.

7-5 ставиться студенту, який використовує формули для розрахунків, але не вказує одиниці виміру та не досить обґрунтовує висновки та відповідь не володіє графічним представленням результатів практичного завдання.

4-2 ставиться студенту, який не використовує формули для розрахунків, не вказує одиниці виміру та не досить обґрунтовує висновки та відповідь, не володіє графічним представленням результатів практичного завдання.

1 бал ставляться студенту, який не уміє застосовувати знання на практиці, невпевнено, з великими ускладненнями вирішує окремі завдання після додаткових, навідних питань.

Шкала оцінювання

Сума балів за вид навчальної діяльності	Залік
90 – 100	відмінно
70–89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

Результати складання іспиту оцінюються за шкалою балів, еквівалентною чотирибальній шкалі («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінка «відмінно» ставиться студенту, який глибоко та міцно засвоїв програму дисципліни. Вичерпно, послідовно, грамотно, логічно викладає матеріал, в відповіді якого тісно пов'язується теорія з практикою. При цьому він не ускладнюється з відповіддю при зміні виду завдання, показує знайомство з додатковою літературою, правильно обґрунтовує рішення, володіє різнобічними вміннями, навичками та прийомами рішення завдань

Оцінка «добре» ставиться студенту, який твердо знає програмний матеріал, грамотно та по суті викладає його, не допускає значних помилок в відповідях на питання, впевнено виправляє окремі помилки після додаткових питань, правильно застосовує теоретичні розкладки та положення при рішенні практичних задач

Оцінка «задовільно» ставиться студенту, який має знання тільки основного матеріалу, але не засвоїв деталей, допускає неточності, недостатньо правильні формулювання в викладенні програмного матеріалу та ускладнюється при рішенні практичних задач, але виправляє помилки після додаткових, навідних питань.

Оцінка «незадовільно» ставиться студенту, який не знає значну частину програмного матеріалу, допускає грубі, суттєві помилки в відповіді, не знає основні принципи і методи оптимальної роботи, не уміє застосовувати знання на практиці, невпевнено, з більшими ускладненнями вирішує задачі після додаткових, навідних питань.

ДОДАТКОВІ ВИДИ РОБІТ

Додаткові види робіт не є обов'язковими, але дають можливість добрати необхідні бали і відповідають індивідуальній роботі, яка в цілому оцінюється від 5 до 10 балів. Додаткові види застосовуються як альтернативні за бажанням студента і за погодженням з викладачем.

Написання, опублікування тез в збірнику або виступ з доповіддю на студентській науковій конференції за тематикою навчальної дисципліни. Тема доповіді, обирається студентом самостійно за погодженням з викладачем (науковим керівником). Одна публікація оцінюється в 5 балів.

9. Список рекомендованої літератури

Основна

1. Ричард Р. Гестеланд. Кросс-культурное поведение в бизнесе: Маркетинговые исследования, ведение переговоров, менеджмент в различных культурах. – Днепропетровск: Баланс-Клуб, 2003. – 288 с.

2. Тодорова Н. Ю. Кросс-культурний менеджмент : навч. посіб. / Н. Ю. Тодорова. – Донецьк : ДонНТУ, 2008. – 329 с.

3. Олійник О. І. Ділове спілкування: навчальний посібник. / О. І. Олійник. – Красноармійськ: КП ДонНТУ, 2009. – 380 с.

4. Рахман М. С. Тестове завдання та ситуаційне завдання з вивчення кросс-культурного менеджменту. Для студентів спеціальності 8.03060104 – «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності» / М. С. Рахман. – Харьков, 2013. – 64 с.

Додаткова

1. Чмут Т.К., Чайка Г.Л. Етика ділового спілкування: навч. посіб. – К.: Вікар, 2006. – 223 с.
2. Чайка Г.Л. Культура ділового спілкування менеджера: навчальний посібник / Г.Л. Чайка. – К. : Знання, 2005. – 442 с.
3. Юрій М.Т. Етногенез та менталітет українського народу / М.Т. Юрій. – К.: «Таксон» 1997. – 235 с.
4. Зусін В.Я. Етика та етикет ділового спілкування: навч. посіб.: 2-ге вид. перероб. і доп. – К.: ЦНЛ, 2005. – 224 с.
5. Кубрак О.В. Етика ділового спілкування навч. посіб.: 3-тє вид. перероб. і доп. – Суми: ВТД „Університетська книга”, К.: ВД „Княгиня Ольга”, 2005. – 222 с.
6. Сагайдак О.П. Дипломатичний протокол та етикет: навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2006. – 380 с.
7. Льюис Ричард Д. Деловые культуры в международном бизнесе От столкновения к взаимопониманию / Р. Льюис. Пер. с англ. – М. : Дело, 1999. – 440 с
8. Пенни Карт, Крис Фокс Преодоление культурных различий. Практическое руководство по международному деловому общению // пер с англ. И. Гаврилов. – М. : ФАИР-ПРЕСС, 2008. – 224 с.
9. Селлих К., Джейн С. Переговоры в международном бизнесе / Селлих К., Джейн С. – М. : Хорошая книга, 2004. – 336 с.
10. Тромпенаарс Ф., Хампден-Тернер Ч. Национально - культурные различия в контексте глобального бизнеса (пер. с англ. Самсонова Е.П.) – М.: Попурри, 2004. – 528 с.
11. Allinson, Ch. W., Hayes, J. (2000), Cross-national differences in cognitive style: Implications for management // Int. J. of Human Resource Management, Vol. 11, No. 1 (February), pp. 161-170.
12. Boli John, George M Thomas. World Culture in the World Polity: A Century of International Non-Governmental Organization. // American Sociological Review, Vol.62 No.2 (Apr., 1997) p. 171-190.
13. Fink, G., Neyer, A.-K., Kolling, M. (2007), Understanding cross-cultural management interaction, Int. Studies of Mgt. & Org., Vol. 36, No. 4, Winter 2006-7, pp. 38-60.
14. Hall, E. T., Hall, M. R. (1990), Understanding cultural differences: Keys to success in West Germany. France and the United States. Yarmouth, ME: Intercultural Press.
15. Hofstede, G. (2001), Lokales Denken, globales Handeln, Interkulturelle Zusammenarbeit und globales Management [Local Thinking, Global Action, Intercultural Collaboration and Global Management], 2d ed. Munich: Deutscher Taschenbuch-Verlag.
16. Hui, C H., Triandis, H. C (1985), Measurement in cross-cultural psychology: A review and comparison of strategies, Journal of Cross-cultural Psychology, Vol. 16 (June), pp. 131-152.

10 Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua>.
2. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.library.edu-ua.net.
3. Національна парламентська бібліотека України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nplu.org/>.
4. Книжкова палата України імені Івана Федорова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrbook.net/>.
5. Бібліотеки в мережі Internet [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://library.zntu.edu.ua/res-libr-el.html>.
6. Державна науково-технічна бібліотека України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ntbu.ru/>.
7. Центральна наукова бібліотека ХНУ імені В. Н. Каразіна [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.library.univer.kharkov.ua/OpacUnicode/index.php>.
8. Харківська державна наукова бібліотека імені Короленко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://korolenko.kharkov.com/>.
9. Рахман М. С. Опорный конспект по изучению кросс-культурного менеджмента Для студентов специальности 8.03060104 – «Менеджмент внешнеэкономической деятельности» [Електронний ресурс] / М. С. Рахман. – 2014. – 178 с. – Режим доступу: <http://econom.kharkov.ua/fill/comment.php?dlid=136&ENGINEsessID=9d14dee119448bd3d2ad499996968030>
10. Рахман М.С. Кросс-культурний менеджмент : дистанційний курс [Електронний ресурс] / М. С. Рахман. – Х. : 2018 .– Режим доступу: <http://dist.karazin.ua/moodle/course>